روزنامه شرق

سه‌شنبه ۳ مرداد ۱۴۰۲ • ۷ محرم ۱۴۴۵ • ۲۵ جولای ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۶۱۰ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰۰ تومان

رئیسی در دیدار وزیر خارجه ارمنستان:

ایران هیچ‌گونه جابه‌جایی مرزهای کشورهای منطقه را نمی‌پذیرد

سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری، بعدازظهر دیروز در دیدار با «آرارات میرزویان»، وزیر امور خارجه ارمنستان، با تأکید بر ضرورت حل مسائل منطقه‌ای از طرف کشورهای منطقه تصریح کرد که دخالت بیگانگان فقط مسائل را پیچیده‌تر می‌کند...

صفحه ۲

پنجمین شماره «اهالی» ضمیمه شهری «شرق» منتشر شد

پنجمین شماره «اهالی» ضمیمه شهری «شرق» در ۱۶ صفحه به همراه پرونده ویژه «فقر فضاهای فراغت و تفریح در شهر» امروز سه‌شنبه سوم مرداد به صورت آنلاین منتشر شد.
در این شماره آثار و گفتاری از سجاد احمدوند، بابک شکوفی، محمدکریم آسایش، مژگان انصاری، محمدامیر براهویی، علی دشتی، مهرداد پولادی، نوید سعیدی‌رضوانی و... منتشر شده است.

این ویژه‌نامه را در سایت «شرق» بخوانید

در «شرق» امروز می‌خوانید: هشدار رئیس قوه قضائیه درباره موضوع بورس، گرگ‌ومیش مذاکرات، چرا انتخابات هیئت‌رئیسه اتاق ایران قانونی است؟ و یادداشت‌هایی از قادر باستانی، مجید اسدی

سرمقاله

جزایر سه‌گانه و امنیت ملی

کوروش احمدی
دیپلمات پیشین

در هفت ماه گذشته دو شوک در حوزه سیاست خارجی به کشور وارد شد. نخست در ۱۰ دسامبر رهبر چین در بیانیه مشترکی با شورای همکاری خلیج فارس از موضع امارات درباره سه جزیره ایرانی حمایت کرد و در نوبت دوم وزرای خارجه روسیه و کشورهای شورای همکاری همان مواضع را به شکلی قوی‌تر اتخاذ کردند. این مسئله از دو جنبه حائز اهمیت است:

۱- نخست از نظر رابطه ایران با دو کشور چین و روسیه؛ به‌ویژه آنکه نگاه مقامات ما متوجه این دو کشور و مجموعه‌ای است که شرق نامیده می‌شود. در این زمینه در دو هفته گذشته به تفصیل بحث شده و خوشبختانه برعکس اتفاق نخست در دسامبر گذشته، در اتفاق دوم وزارت خارجه حداقلِ واکنش لازم، شامل احضار سفیر و اعتراض را درباره موضع روسیه نشان داد که درخور تمجید بود. این دو کشور دو عضو دائمی شورای امنیت هستند و اگر قرار باشد که در چارچوب ماده ۳۶ منشور ملل متحد اقدامی انجام شود، رضایت اعضای دائمی شورای امنیت پیش‌نیاز اصلی خواهد بود. خوشبختانه سه عضو دائمی دیگر شورای امنیت تاکنون با موضع امارات درباره سه جزیره همراهی نکرده‌اند. بیانیه مشترک سران آمریکا و شورای همکاری در ۱۶ جولای ۲۰۲۲ حاوی تعرضی درباره سه جزیره ایرانی نبود و دو کشور فرانسه و انگلیس نیز تاکنون از موضع امارات حمایت نکرده‌اند. ضمن اینکه انگلیس در نشست ۹ دسامبر ۱۹۷۱ با وجود اصرار چهار کشور چپ‌گرای عرب، به‌ویژه عراق، از مواضع ۷۰ساله‌اش مبنی بر تعلق این سه جزیره به دو شیخ عرب عقب‌نشینی کرد. البته در نشست‌های شورای همکاری و اتحادیه اروپا که خروجی آن یک «بیانیه دو رئیس» (رئیس شورای همکاری و مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا) است، به مسئله جزایر و حمایت از موضع امارات در این زمینه اشاره شده است (آخرین مورد در ۲۲ فوریه ۲۰۲۲) که محکوم است و وزارت خارجه باید به‌شدت به آن اعتراض می‌کرد؛ اما تاکنون کشورهای مهم غربی موضع خصمانه‌ای در این زمینه در سطح ملی نداشته‌اند. اگرچه عملا مشکل خواهد بود که اقدامی مثلا در چارچوب ماده ۳۶ منشور ملل متحد علیه ایران در شورای امنیت شکل گیرد؛ اما اگر اجماعی نسبی در جامعه بین‌المللی علیه کشوری ایجاد شود، کار آن کشور از بسیاری جهات بسیار دشوار خواهد شد.

۲- ورای کنش‌های دیپلماتیک، باید به مواضع چین و روسیه درباره سه جزیره ایرانی به‌عنوان یکی دیگر از نشانه‌های بیرونی یک مشکل جدی، یعنی تضعیف موقعیت ایران در سیاست بین‌الملل به‌عنوان کشوری اثرگذار نگاه کنیم. طبعا کشورها در پی تأمین منافع ملی خود متوجه جلب رضایت کشورهای اثرگذارند. شورای همکاری که چنین مواضعی را به روسیه و چین تحمیل کرده، دارای تولید ناخالص داخلی معادل ۲.۵ تریلیون دلار با رشد ۷.۳ درصد در سال ۲۰۲۲ (بیشترین رشد اقتصادی در جهان) بوده (در قیاس با رقم کمتر از ۴۰۰ میلیارد دلار برای ایران). این بلوک در سال ۲۰۲۲ حدود ۵۰۰ میلیارد دلار نفت صادر کرده و چند تریلیون دلار ذخیره ارزی در اختیار دارد. برخی از اعضای این بلوک، به‌ویژه امارات، عملا به مرکز مهمی در جهان برای جذب سرمایه و متخصصان تبدیل شده‌اند. درمقابل، ایران اگرچه از نظر امکانات دفاعی پیشرفت شایان و قابل تمجیدی داشته؛ اما این پیشرفت صرفا برای بازدارندگی و دفاع نظامی مفید است. کشورها در شرایط عادی دنبال تأمین منافع ملی هستند که منافع اقتصادی در رأس آنها قرار دارد. ائتلاف‌سازی‌های دیپلماتیک به‌عنوان مهم‌ترین فعالیت دیپلماتیک عمدتا در همین رابطه انجام می‌شود. افزایش قدرت اقتصادی و دیپلماتیک بلوک شورای همکاری و تبدیل‌شدن آنها به یک مرکز ثقل مالی و سرمایه‌گذاری در جهان ممکن است دیگران را نیز تشویق به سوارشدن بر موجی بکند که چین و روسیه بر آن سوار شده‌اند. به عبارت دیگر، تضمینی نیست که فرانسه، انگلیس و آمریکا نیز با افزایش نیازشان به عرب‌های خلیج فارس و در واکنش به مانورهای دیپلماتیک ماهرانه و منعطف آنها در صف‌بندی‌های جهانی از یک سو و واکنش‌های غیرمنعطف ایران از سوی دیگر به‌تدریج به مواضع چین و روسیه درباره سه جزیره ایرانی و دیگر موضوعات مهم برای ما نزدیک نشوند.

تلاش برای بازداشتن کشورها از اتخاذ مواضع منفی علیه ایران و جلوگیری از عوارض منفی و خطرناک این موضع‌گیری‌ها در درازمدت تنها در صورتی ممکن است که ایران یک استراتژی توسعه پایدار برای سراسر کشور و به‌ویژه برای حوزه خلیج فارس داشته باشد. سواحل ایرانی خلیج فارس به‌شدت در مقایسه با سواحل عربی عقب‌مانده و کم‌جمعیت است. جزایر ایرانی در تله عقب‌ماندگی گرفتارند و اغلب آنها به شیوه ۵۰ سال پیش تنها از منظر نفتی و نظامی دیده می‌شوند. ادامه روند جاری و افزایش شکاف در درجه توسعه‌یافتگی دو قطب عربی و ایرانی منطقه علاوه بر اینکه هویت ایرانی خلیج فارس را تضعیف می‌کند، از جاذبه اقتصادی و دیپلماتیک ایران برای دیگر کشورها نیز به‌شدت می‌کاهد. اولویت‌دادن به توسعه کشور و در این راستا کاستن از میزان تنش با جهان و به‌ویژه اتخاذ یک الگوی توسعه دریامحور که مشوق توسعه قلمرو ایرانی در خلیج فارس باشد، اکنون به یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر برای حفظ امنیت ملی و تمامیت ارضی تبدیل شده است.

درحالی‌که وزن صادرات محصولات کشاورزی در یک دهه گذشته ۲.۲ برابر شده، ارزش صادرات کاهشی بوده است

ریسک آبی

شرق: در یک دهه گذشته وزن صادرات محصولات کشاورزی ایران حدود ۲.۲ برابر شده اما ارزی که بابت آن وارد کشور شده، کاهشی بوده است. این چکیده یک گزارش تکان‌دهنده اتاق ایران است؛ آن‌هم در شرایطی که تنش‌های آبی در ایران تشدید شده و مسئله به گرفتاری تأمین آب آشامیدنی رسیده است. نکته هشداردهنده این گزارش، صدرنشینی صادرات محصولات آب‌بر و با ارزش افزوده پایین است.

اخیرا مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق بازرگانی ایران، گزارشی تفصیلی درباره صادرات محصولات کشاورزی در دهه گذشته منتشر کرد. از مهم‌ترین نکات این گزارش، افزایش حجمی میزان محصولات کشاورزی صادراتی و درعین‌حال کاهش ارزش دلاری آن بود. طبق گزارش، بررسی تجارت محصولات کشاورزی نشان می‌داد مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از ۳.۷ میلیون تن سال ۱۳۹۰ تا ۸.۵ میلیون تن در سال ۱۴۰۰ افزایش یافته، درحالی‌که ارزش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از ۵.۸ میلیارد دلار سال ۱۳۹۰ به ۵.۳ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. به عبارت بهتر، مقایسه نرخ رشد سالانه مقدار و ارزش صادرات نشان داد که نرخ رشد سالانه مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ۸.۶ درصد و نرخ رشد سالانه ارزش صادرات منفی ۰.۸ درصد بوده که بیانگر افت قیمت واحد صادراتی است. مقایسه قیمت واحد صادراتی محصولات غیرنفتی و بخش کشاورزی نیز حاکی از آن بود که متوسط قیمت صادراتی محصولات بخش کشاورزی کمتر از متوسط قیمت محصولات غیرنفتی بوده و ارزش صادرات این محصولات روندی کاهشی داشته است.

این گزارش را در صفحه ۴ بخوانید

نمایندگان مجلس در گفت‌وگو با «شرق» نسبت به نقض حریم شخصی افراد در ماده ۷۵ برنامه هفتم توسعه واکنش نشان دادند

سامانه‌ای خارج از گلیم

غلامرضا نوری‌قزلجه:
یک تفکر اقلیت به دنبال تحمیل خواست غیرقانونی خود است

معین‌الدین سعیدی:
حق نداریم به حریم شخصی افراد ورود کنیم

جلال رشیدی‌کوچی:
برخی قصد دارند همه شئون زندگی خصوصی مردم را رصد کنند

معصومه معظمی: اگرچه طبق قانون اساسی حفظ کرامت انسانی و آزادی‌های مدنی حق مسلم همه شهروندان است و طبق روح قانون، حفظ حریم شخصی همه افراد برای دولت از اصول مهم است؛ اما به نظر می‌رسد جریان فکری خاصی سعی دارند با شکستن حریم شخصی افراد به خصوصی‌ترین مسائل آنها ورود کنند و همه جزئیات زندگی شخصی و عمومی جامعه را مورد بررسی قرار دهند. این موضوعی است که به‌تازگی جلال رشیدی‌کوچی، عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور در مجلس، نسبت به آن موضع گرفته و اعلام کرده که این رفتار نقض حریم شخصی افراد است و او معنی واقعی این اقدام دولت را نمی‌فهمد.

این‌طور که شواهد امر نشان می‌دهد، ماده ۷۵ لایحه برنامه هفتم توسعه که دولت سیزدهم ۲۸ خرداد ۱۴۰۲ به صحن علنی مجلس آورد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را مکلف کرده تا سامانه رصد پایش و سنجش مستمر شاخص‌های فرهنگ عمومی و سبک زندگی مردم را راه‌اندازی کند. در این لایحه که به موضوعات اقتصاد دیجیتال، فرهنگ، امنیت و سایر مسائل مهم پرداخته شده، بندی درج شده که به باور برخی کارشناسان و نمایندگان مجلس به‌معنای دخالت دولت در زندگی شخصی افراد است. به موجب بندی از ماده ۷۵ برنامه هفتم توسعه وظیفه راه‌اندازی سامانه رصد پایش و سنجش مستمر شاخص‌های فرهنگ عمومی و سبک زندگی مردم به وزارت ارشاد محول شده است. وظیفه‌ای که این وزارتخانه را ملزم می‌کند با هماهنگی مرکز آمار داده‌های آماری موردنیاز از «معنویت» افراد به‌طور دقیق و آنلاین جمع‌آوری شود. همچنین به دستگاه‌های اجرائی و دارندگان پایگاه‌های داده تأکید شده است که نسبت به ارائه مستمر و جامع داده‌ها به این سامانه به‌صورت برخط اقدام کنند. مسئله‌ای که نقض‌کننده حریم شخصی افراد است و در مغایرت با اصول قانون اساسی مبنی بر آزادی‌های مدنی و حقوق شهروندی است. ازاین‌رو با برخی نمایندگان از جمله جلال رشیدی‌کوچی، غلامرضا نوری‌قزلجه و معین‌الدین سعیدی درباره ماده جنجالی و غیرقانونی ۷۵ برنامه هفتم توسعه گفت‌وگو کردیم. اظهاراتی که با ابراز نگرانی و تعجب از سوی این نمایندگان مجلس بیان شد و بیش از پیش نشان داد این اقدام دولت تا چه حد خطرناک است. جلال رشیدی‌کوچی، عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور، درباره مبهم‌بودن هدف نویسندگان ماده ۷۵ لایحه برنامه هفتم توسعه مبنی بر تشکیل «سامانه رصد و سنجش مستمر سبک زندگی مردم» به «شرق» گفت: «سؤال اساسی این است که «رصد معنویت» به چه معنایی است؟

این گزارش را در صفحه ۲ بخوانید

یادداشت

روابط ایران و روسیه

اردوان امیراصلانی

به‌تازگی روسیه با صدور بیانیه‌ای مشترک با اعضای شورای همکاری خلیج فارس گامی شگفت‌انگیز را برداشت. درواقع این بیانیه حمایت صریح از امارات متحده عربی در مناقشه ارضی با ایران بر سر حاکمیت جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک در خلیج فارس را بیان می‌کند. این مناقشه به اوایل دهه ۱۹۷۰ برمی‌گردد، زمانی که پایان تحت‌الحمایگی انگلیس در سواحل آشتی (سواحل امروزی امارات متحده عربی و شمال عمان) به رضاشاه پهلوی امکان ادغام این جزایر به خاک ایران را داد. طبیعتا ایران با قراردادن این جزایر تحت حاکمیت خود یک هدف ژئواستراتژیک را دنبال می‌کرد که کنترل ناوبری از طریق تنگه هرمز و خلیج فارس، مرکز ترافیک دریایی جهانی را تضمین می‌کرد. اما امارات محلی که قرار بود در سال ۱۹۷۱ به امارات متحده عربی تبدیل شود، با این موضوع مخالفت کرد و در نتیجه اختلافی بر سر مشروعیت ایجاد کردند که هرگز حل‌وفصل نشد، زیرا هم ایرانیان و هم اعراب ادعای «حقوق تاریخی» بر این حوزه مهم را دارند.

مداخله روسیه در این مناقشه ارضی که هرگز حل‌وفصل نشده و به مدت ۵۰ سال منبع تنش منظم بین تهران و ابوظبی بوده است، انتقادات شدیدی را در ایران برانگیخته است. حاکمیت ایران بر این سه جزیره هم غرور ملی و هم تمامیت ارضی آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به همین دلیل این موضوع اهمیت خاصی نزد عموم دارد. علاوه بر این، امتناع از هرگونه مداخله خارجی در امور داخلی ایران، عمیقا ریشه در مواضع سیاسی ایران دارد که با نفوذ مضر قدرت‌های بزرگ اروپایی و روسیه از دوران «بازی بزرگ» (رقابت‌های سیاسی و نظامی دو امپراتوری استعماری بریتانیا و روسیه تزاری) در دو قرن پیش مشخص شده است.

مطمئنا روسیه در یک دهه اخیر به یک متحد اساسی برای ایران تبدیل شده است، دو کشور تحت تحریم به‌واسطه طردشدن از سوی غرب متحد شده‌اند و هر دو تمایل به ایجاد جهانی چندقطبی قادر به رقابت با نظم جهانی آمریکا دارند. تقویت مشارکت اقتصادی و نظامی دو کشور از زمان حمله روسیه به اوکراین، این اتحاد ایدئولوژیک را که برای ایران بخشی از استراتژی «نگاه به شرق» و تقویت روابط با همسایگان مختلف آسیایی است، تقویت کرده است.

اما اعلام حمایت روسیه از امارات نشان‌دهنده اهداف استراتژیک روسیه است که مقامات ایرانی فریب آن را نخورده‌اند. این کشور نیز تحت فشار تحریم‌های غرب، علاقه‌مند به تنوع بخشیدن به روابط و توسعه مشارکت‌های خود با جهان عرب به‌ویژه در میان کشورهای نفتی خلیج فارس است که احتمالا در زمینه‌های تجاری و انرژی در روسیه سرمایه‌گذاری گسترده‌ای خواهند کرد. چنین تحولاتی بدون امتیاز به دست نمی‌آید و همین موضوع موضع روسیه در حمایت از امارات را توجیه می‌کند، حتی اگر این حمایت به ضرر ایران باشد. علاوه بر این، دوگانگی‌های روسیه اتحادش را با عربستان سعودی در داخل اوپک‌پلاس و همچنین با ایران و سازمان همکاری شانگهای مختل خواهد کرد. از این رو، روسیه باید از نظر استراتژیک محتاطانه‌تر عمل کند. درواقع خطای دیپلماتیک روسیه نمایانگر رابطه انحصاری منفعت‌طلبانه این کشور با متحدانش است که از یک‌سو می‌توان آن را در یک منطق کوتاه‌مدت مؤثر ارزیابی کرد و از سوی دیگر می‌تواند به انزوای سریع روسیه در صحنه بین‌المللی بینجامد.

به نظر می‌رسد که دخالت بی‌موقع مسکو در یک مناقشه ارضی که در آن مشروعیت چندانی برای مداخله ندارد، آغازگر زیر سؤال بردن مشارکت راهبردی ایران و روسیه باشد. اکنون این سؤال در ایران مطرح می‌شود که آیا روسیه درنهایت یک متحد استراتژیک است یا صرفا یک متحد تاکتیکی؟ رسانه‌های ایرانی برآورد کرده‌اند که این اتحاد بیش از هر چیز در جهت مقابله با تهدید آمریکا بوده است، زیرا مواضع دو کشور در بسیاری از مسائل بین‌المللی متفاوت است که عملا نزدیکی آنها را محدود می‌سازد. برخی دیگر دولت ایران را به دلیل واکنش بسیار محدود به چنین اقدام تحریک‌آمیزی ملامت می‌کنند، در صورتی که اگر این تحریک از سوی یک کشور غربی صورت می‌گرفت، واکنش‌های شدیدتر و حتی خشن‌تری را به دنبال داشت. علاوه بر این، روسیه از چین، شریک تجاری اصلی ایران که بدون توجه به اتحاد با ایران به نفع ادعای امارات موضع گرفت، الگوبرداری می‌کند. برای بسیاری از ایرانیان، استراتژی «نگاه به شرق» احتمالا به «تسلیم در برابر شرق» تبدیل شده است.

برای بسیاری از تحلیلگران اصلاح‌طلب این حادثه دیپلماتیک بیش از هر چیز دلیلی است بر اینکه ایران، اگرچه تا حد زیادی از دوگانگی روسیه به دلیل گذشته مشترک تلخ خود آگاه است اما اعتبار مسکو را به درستی درک نکرده است. این موضوع همچنین نشان‌دهنده نیاز ضروری ایران به تنوع‌بخشیدن به روابط خود به‌جای تکیه بر یک قدرت بزرگ است که دلیل آن نیز بی‌ثباتی روابط بین دولت‌هاست. ایران باید به‌جای تکیه بر روابط انحصاری که درواقع به ازدست‌دادن نفوذ و خودمختاری سیاسی تبدیل می‌شود، به یک «سیاست میانی» روی آورد و به دنبال برقراری توازن در روابط بین‌الملل باشد.

وزارت اطلاعات خبرداد

دستگیری اعضای شبکه تروریستی-صهیونیستی در چند استان کشور

۲

۱۹ دلیل برای اخراج سرمربی تیم والیبال ایران

۹

سیاسی‌کاری در تعیین تاریخ آزمون وکالت

۸

گفت‌وگو با محمود حدادی به مناسبت چهاردهه ترجمه و انتشار آثاری تازه از او

برهوت ترجمه

۶

یادداشت

بازی بزرگ!

حسین حقگو
کارشناس اقتصادی

آقای مخبر، معاون اول دولت، هفته قبل از ۷۰۰ بسته سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد به ارزش ۴۳۰ هزار میلیارد تومان رونمایی کرد. او در این مراسم از لازمه سرمایه‌گذاری سالانه ۲۰۰ میلیارددلاری برای دستیابی به رشد هشت‌درصدی سخن گفت که صد میلیارد آن باید از طریق منابع داخلی و صد میلیارد دیگر «حتما» باید از محل سرمایه‌گذاری خارجی تأمین شود. درباره بی‌معنایی تحقق سهم صد میلیارددلاری سرمایه‌گذاری داخلی نیاز به استدلال زیادی نیست. نه چنین منابع عظیمی در دولت و نهادهای مالی و بازار سرمایه وجود دارد و نه موانع سترگی مانند قیمت‌گذاری دستوری و بی‌ثباتی‌های اقتصاد کلان و ضعف شدید سرمایه اجتماعی دولت و... اجازه تجهیز چنین منابعی را از طریق مازاد درآمدهای بنگاه‌های اقتصادی بخش خصوصی می‌دهد؛ اما درباره تأمین صد میلیارد دلار از طریق سرمایه‌گذاری خارجی نکاتی درباره اخبار همین یکی، دو هفته اخیر قابل ذکر است:

دو روز قبل وزیر خارجه آمریکا عنوان کرد که «دیگر به دنبال گفت‌وگو با ایران درباره برجام نیستیم. توافقی روی میز بود، ایران یا نتوانست یا نخواست با آن موافقت کند». او هرچند از دیپلماسی به‌عنوان بهترین گزینه برای حل مسئله هسته‌ای یاد کرد؛ اما استفاده از گزینه‌های دیگر را نیز رد نکرد. در مجموع به نظر می‌رسد عجالتا برجام به بایگانی سپرده شده است و تحریم‌های بین‌المللی با شدت و ضعف‌هایی ادامه خواهد داشت. از سوی دیگر گردش بیشتر سیاست خارجی کشور به سمت شرق با افزایش همکاری‌های اقتصادی و سیاسی با روسیه و چین و عضویت در پیمان شانگهای و نیز همکاری‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای و مستثنا شدن اروپا و آمریکا و متحدان آنها در نقاط مختلف جهان از دایره شمول علاقه سیاست خارجی کشورمان (بند الف- ماده ۱۰۱ برنامه هفتم توسعه)، موضوع دیپلماسی اقتصادی کشور را بیش از هر زمان دیگری به محل مناقشه جریان‌های سیاسی تبدیل کرده است. چنان‌که آقای رئیسی پس از سفر به سه کشور آفریقایی و عقد قراردادهایی برای تهاتر محصولات پتروشیمی با کالاهای اساسی، مورد انتقادهای بسیار قرار گرفت و دیپلماسی دولت سیزدهم اسباب تشدید عقب‌ماندگی کشور از روند جذب سرمایه و تکنولوژی عنوان شد. چنان‌که ۷۰ دیپلمات سابق وزارت خارجه در نامه‌ای سرگشاده نبود توازن در مناسبات منطقه‌ای و جهانی را سبب خسارات جبران‌ناپذیری به منافع کشورمان دانستند. در همین یکی، دو روز اخیر نیز وزیر اسبق خارجه کشورمان به هم‌جهت‌نبودن سیاست خارجی با نیازها و ضرورت‌های اقتصای کشور اشاره کرد و گفت: «اگر مثل همه کشورهای دنیا دادوستد داشتیم، این‌همه ضرر و زیان نمی‌دادیم. مخازن نفتی که با برخی کشورهای همسایه به صورت مشترک داریم، چون ما تکنولوژی نداریم، دارند نفت ما را می‌برند ...

ادامه در صفحه ۵